

Рут Клайдсгейл

ТАЙНОТО ЗНАНИЕ

От песента на Орфей до тистичните учения на XX век

София, 2011

AMG
PUBLISHING

УВОД	7
МИСТЕРИИТЕ	9
ФИЛОСОФИТЕ	37
ВЪЗНЕСЕНИЕТО НА ХРИСТИЯНИТЕ	64
ПЕРСИЙСКАТА МАГИЯ	90
РЕНЕСАНСОВИЯТ МАГ	117
ТАЙНИТЕ ИЗКУСТВА	143
ДА ГОВОРИШ С АНГЕЛИ	171
ПРОИЗВОДИТЕЛИ НА ЗЛАТО	199
ВЪЗВИШЕНИ РИМИ	229
ЗАЛЕЗ И ЗОРА	264
БИБЛИОГРАФИЯ	297
ИЛЮСТРАЦИИ	302

МИСТЕРИИТЕ

*Аз съм дете на Земята и
звездния Рай.*

Златните орфически плочки

Корабът Арго отплава

ЖИВОТЪТ НА ОРФЕЙ

Орфей не е исторически, а митичен образ. Смята се, че е живял по времето на героите в Древна Гърция. Дори за гърците от епохата на Сократ, около пет века преди Христа, той е древна и почитана фигура от ранга на Херкулес и Язон от мита за Аргонавтите. За пръв път името на Орфей се споменава от гръцкия поет Ивик, живял през VI в. пр. Хр. Той говори за „про-

НАШАТА ИСТОРИЯ започва с песен. Може да се каже, че това е най-известната песен на всички времена, която все още отеква в живота на всеки от нас. Пее я Орфей – архетипният певец и поет. Сигнал на фона на дивата природа на Тракия, той си акомпанира на лира. Песента е толкова красива, че кара гори животните да се приближат, за да я чуят. В най-вдъхновените си мигове Орфей може да пее толкова силно, че дори скалите се протягат, за да са по-близо до него. Но Орфей е нещо повече от певец – той е шаман, жрец и откривател на нов път, по който да придобием смисъл на живота си.

*Магическата песен на Орфей е по-тошна от тази на Сирените, подгвалява
торяците към гибел*

чутия Орфей“, което означава, че до онова време Орфей вече е добре известна личност.

Събитията в живота на митичния Орфей ни разказват история, от която започва да се изяснява защо и днес името Орфей е толкова популярно. Има различни версии за това кои са родителите му, но според най-разпространената той е син на Еагър, цар на Тракия, и Калиопа – музата на епическата поезия. В други варианти Еагър е речен бог или се твърди, че баща на Орфей е Аполон и това го прави напълно, а не полубожествен. Която и версия да изберем, неговото наследство включва поетическа дарба, а Аполон признава музикалните му умения, като му подарява златна лира.

ФИЛОСОФИТЕ

Пътят нагоре е път надолу.

Хераклит

ПИТАГОР И НЕГОВИТЕ ПОСЛЕДОВАТЕЛИ

Наследството на Мистериите на мира своето място във философията чрез трудовете на някои от най-влиятелните мислители на древните времена – хора, които за пръв път в историята на Западния свят изследват физическата природа на Вселената и духовната същност на душата. Трудовете им бележат началото не само на естествените науки – биология, физика, астрономия, но също и на знанието за духа и мисловните процеси. Те използват причинно-следствената връзка и логиката, за да направят своите заключения, но се осланят и на чисто интуитивното знание на Мистериите: няма разделение между тези две форми на мислене. Един от първите мислители, Питагор, въвежда думата „философ“, което означава „обичащ мъдростта“.

В този момент трябва да забравим съвременното значение

ПРЕДИ ДВЕ ХИЛЯДОЛЕТИЯ и половина светът е оживено място. Търговци кръстосват земите на Азия и стигат до Средиземноморието и дори още по на запад, до бреговете на Британия. И докато някои хора никога не напускат родното си село, онези, които искат да пътуват, разполагат с много възможности, а заедно с търговските кервани и кораби с удивителна свобода през различните култури са пренасяни и идеи. Именно това е причината традицията на Западните мистерии да включва мъдрост от източните култури, чиито носители се явяват гревногръцките философи.

Питагорейците водят живот, основан на приятелство, чистота на поведението и уважение към природата

на думата философия. В древния свят тя носи много по-широк смисъл, защото се смята, че мъдростта може да бъде открита в множество езотерични учения. Питагор и близките до него философи не са само мислители, но и лечители, магьосници и шамани. Те водят живот, основан на духовни вярвания, без значение дали живеят като отшелници, или са заобиколени от поклонници. Хората се отнасят към тях със страхопочитание и уважение. Дори Сократ, който обикновено е представян като възплъщение на разума, има свой духовен водач и в трудни моменти намира смисъл в Мистериите. Древна Гърция била много по-магическо място, отколкото предполагаме.

Всичко започва с Питагор – първия известен „гуру“ на Западния свят. Макар да изглежда, че знаем много за него, голяма част от информацията е с легендарен характер. Все пак тя е от съществено значение.

Питагор е роден на остров Самос*, близо до бреговете на днешна Турция, около 580-570 г. пр. Хр. Според преданието се учи на мъдрост в египетските храмове, посещава и храмовете в Тир и Библос** – най-стария населен град в света. Той черпи своите знания от възможно най-древните източници. Питагор емигрира в Кротон, днешна Южна Италия, където събира около себе си група от последователи и започва да им преподава тайното знание. Изглежда че питагорейците имат доста общи черти с орфиците. Приличат си толкова много, че пишат стихотворения, чието авторство после приписват на Орфей.

* Самос – остров в Егейско море. – Бел. прев.

** Тир и Библос – финикийски градове. – Бел. прев.

Историята разказва, че питагорейците научават скритите тайни от египетските жреци

В началото Питагор и неговите последователи се радват на огромно уважение. Гражданите на Кротон откликват на посланието на Питагор да водят по-морален живот, но хармонията не продължава дълго. Накрая срещу Питагор е заформен заговор и той бяга в Метапонт*, където умира на преклонна възраст. Легендата разказва, че е убит от мълния, което според древните гърци означава свръхестествена смърт. Дори още при-

* Метапонт – древногръцки град в днешна Южна Италия. – Бел. прев.

живе някои от учениците му го смятат за преродения бог Аполон. Питагор е изключително красив, а кожата му излъчва златисто сияние, точно както се говори и за Буда.

По подобие на посветените в Орфическите и Елевсинските мистерии, които спазват обет за мълчание, питагорейците също обвиняват вярванията и практиките си в тайна. Все пак до нас е достигнала някаква информация за начина им на живот. Може би най-смуцаващата характеристика на тяхната общност е фактът, че мъжете и жените са равни – отношение, напълно противоположно на преобладаващото тогава в Гърция, където на жените се гледа като на граждани втора ръка. Твърди се, че съпругата на самия Питагор – Тетано, е автор на обширни трудове по математика и други науки.

Приятелството се цени толкова високо, че се разказват истории за питагорейци, които дават живота си, за да спасят свои приятели. Питагорейците използват пентаграма като таен знак, разпознават се по него

*Питагор не е просто философ, но и духовен
Водач, лецител и шатан*

Вегетарианство в Древна Гърция. Известната забрана на Питагор да не се яде боб може би е свързана с целите на ритуалното пречистване

и си помагат. Те се молят и се хранят заедно и, изглежда, имат и обща собственост. Не ядат месо; безмесната диета е известна като „питагорейска“, докато през XIX век не започва да се употребява думата „вегетарианство“. Музиката е широко застъпена в лечението и ритуалите им. Вечер всеки питагореец трябва да медитира върху събитията от деня, да се допита до съвестта си и да обещае, че ще поправи всички грешки и неизпълнени задължения. Общото правило е да се следва средния път във всичко, като се избягват разточителството и аскетизмът. Твърди се, че питагорейците казват винаги истината – принцип, който Питагор за-

имства от Вавилон. Изглежда, техният начин на живот им дава възможност да продължат да се придържат към орфическия обет за морален живот, но да го спазват много по-неотклонно, живеят изолирани от светското общество.

ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ КЪМ ПИТАГОРЕЙСКИЯ КРЪГ

Как се става питагореец? Първо желаещият трябва да даде обет за мълчание – *ехемития*. След това става член на външния кръг на питагорейците – „слушателите“, или *акусматисти*. На този въвеждащ етап човекът получава базови знания за морала, различни гатанки в стихотворна форма, както и сентенции, над които да медитира. Сред изискванията е и известното указание да не се яде боб, което има различни интерпретации. Според някои това означава отказ от партийна политика, тъй като гласовете на избори се броят с бобени зърна. Друго, може би по-правдоподобно, тълкуване е, че някои храни са забранени, за да може тялото да се пречисти преди ритуалите и човек да получи пророчески видения. Практиката на въздържание от определени храни – като лук и чесън – преди посвещаване и днес се прилага в някои източни традиции.

Слушателите могат да напуснат общността, ако желаят, и вероятно това е една от причините първите знания, които получават, да са неясни, за да не могат външни хора да ги разберат. Например питагорейската поговорка: „Когато духа вятър, почитай звука“ е разтълкувана от философа неоплатонист Порфирий (305–233 г. пр. Хр.) като призив да се почита божествения дух. Ако новоприетият остане в школата, той може да премине на следващото ниво – *математиците*. Тогава той е обучаван от самият Питагор, който му разкрива истинския смисъл на математиката.

Движещата сила зад непрекъснатия поток на живота е законът за причината и следствието. Тук стигаме до нравствената страна на питагорейския живот. Също като орфиците питагорейците вярват, че душата трябва да се пречисти.

Откриването на принципите на музикалната хармония чрез връзване на тежести към струни е приписвано на Питагор

И докато обикновеният човек понася резултатите от грешките си чрез прераждане в по-нисше тяло, истинският питагореец се наслаждава на по-качествено превъплъщение. Но не това е крайната цел. Питагорейците искат да излязат от безкрайната поредица от прераждания: целта отново е да се изкачат по Тетрактиса до Монадата и там да постигнат единение с Бог. И тъй като всичко живо произлиза от Монадата, тя носи някои черти на Божественото и може да се съедини с него. На практика, тази идея наподобява мита за смъртта на Дионис от орфическия разказ. Толкова дълбоко религиозно убеждение или прозрение няма как да не се пренесе през вековете и да не даде отражение в различни форми на мистицизма – от гностицизма до Ордена на Златната зора*.

ПИТАГОРЕЙСКОТО УЧЕНИЕ

Тъй като духовните практики на *математиците* са пазени в дълбока тайна, не знаем какво точно представляват. И все пак можем да предположим, че вероятно посвещаването и знанията, получавани от слушателите, служат за пречистване, така че участниците да могат да получат по-задълбочено познание. Знаем, че питагорейците се славят с мъдростта си, защото Платон говори за „мъдри мъже и жени“, а тъй като питагорейците са единствените, които смятат жените за равни с мъжете, той трябва да има предвид тях.

* Организация от края на XIX век, създадена в Англия, има система от 10 степени на инициация, свързана с Дървото на живота. Ордентът се разпада около двадесет години след създаването си, но ученията, преподавани в него, оцеляват и днес представляват основна част от западната окултна традиция. – Бел. ред.

Вяроятно посвещаваният в питагорейството претинава през тъмна пещера, за да бъде накрая посрещнат от блестяща, божествена светлина

Със сигурност питагорейците използват музиката, за да достигнат хармония с акордите и ритмите на Вселената, като овладяват страстите си и насърчават духовните си търсения. Може би танците търсят същия ефект, подобно на танца на суфите с въртене*.

* Суфизъм – мистично ислямско учение, според което Космосът е създаден и съществува в ротация. Ето защо, за да постигнат единение с Божественото, суфите практикуват ритуален танц с въртене. По-късно този танц е доразвит от дервишите. – Бел. ред.

Музиката вероятно също е част от тайните посвещения и практики. Питагор учи, че Вселената е създадена от хармонията и се крепи на нея. Смята се, че той открива музикалната гама, като слага струни на стената, окачва тежести на близки интервали и започва да свири на тях. Така той разбира, че хармонията е математически обусловена – истина, изразена в принципа на Тетрактиса. Въпреки че е възможно този разказ да не е достоверен, той предполага, че учението на Питагор се развива въз основа на неговите изследвания върху музикалната математика. Както и при Орфей, за Питагор също се смята, че може да влияе успокояващо на хора и животни с едно докосване на лирата.

Хлябът на Деметра и Виното на Дионис са превърнати в основни елементи от тайнството на причастието в християнството и в историята за Тайната Вечеря

не, изповед, миропомазване на болните и бракосъчетание. Посветените са заклевани да пазят в тайна тези Мистерии. Те са значими с това, че в критични моменти посветените могат да влязат в директна връзка с Бога. Следователно християнството следва формата и целта на Древните мистерии. Всеки, който получава причастие днес, вкухва от хляба и виното, които ни отвеждат обратно към Деметра и Дионис, и така утвърждава силата на Орфическите и Елевсинските мистерии, съхранила се през хилядолетията.

И все пак християнството е отделна религия, различна от Мистериите. Като начало при него нямаме цикличност: душите не се прераждат, историята не се повтаря всяка година, времето тече неумолимо към Деня на Страшния съд, когато мъртвите ще бъдат съживени и отново ще си възвърнат плътта. Доктрината за възкръсването на тялото е много различна от древното схващане, което поставя ударение върху благополучието на душата и гледа на тялото като на неудобен затвор. И въпреки че Христос слиза в тъмния Ад, неговите последователи нямат поглед върху отвъдния живот за разлика от посветените в Елев-

ДА ГОВОРИШ С АНГЕЛИ

*Цялата Вселена е като лира,
настроена от някой велик
майстор...*

Джон Дий*,
Афористично въведение XI

МАГЪОСНИКЪТ НА КРАЛИЦА ЕЛИЗАБЕТ

При управлението на Елизабет поезията и изобразителното изкуство са наситени с богата символика, напомняща Мистериите. Английският Ренесанс разцъфтява и образованите хора се втурват да изучават трудовете на Фичино и античните философи. Джон Дий е в центъра на тази експлозия от знание. Той създава изключителна библиотека, наброяваща 4000 книги и ръкописи, сред които могат да се открият всички основополагащи трудове на Фичино и Пико делла Мирандола, както и *Corpus Hermeticum*, *Три книги по окулт-*

* Джон Дий (1527–1608 г) – бележит английски математик, астроном, астролог, окултист, мореплавател и съветник на кралица Елизабет I. – Бел. прев.

ОПИЯНЕНИЕТО ОТ СИЛАТА на магията, обхванало ренесансова Италия, е твърде голямо, за да остане затворено в рамките на няколко града. Фичино си кореспондира с единомишленици от цяла Европа, а книгите по магия намират широка и жадна за знание публика, след като изобретяването на книгопечатането ги прави по-достъпни. Пример за това е Джон Дий (1527–1608), английски маг, живял при управлението на Елизабет I и после на Джеймс I.

Атмосферата в двора на Елизабет е пронита с митове и магия, тъй като тя вдъхновява кръг от гениални поети и талантливи творци, които се надпреварват един с друг да я митологизират като Кралицата Фей, царувала през Златната епоха.

Енциклопедичното знание на Джон Дий и Вещината му В окуатните изкуства го правят особено нужен на Елизабет I

на философия на Агрипа, трудове на Дионисий Ареопагит и съчинения по ренесансова архитектура. Библиотеката на Дий е толкова забележителна, че привлича постоянен поток от посетители. Може би 4000 книги за нас не са голямо постижение, но нека си припомним, че по времето на Дий книгите са сравнително редки и скъпи, а ръкописите – особено ценни. По онова време дори библиотеката на университета в Кеймбридж притежава само около 400 книги.

Дий е човек с изключителни познания. Интересите му се разпростират върху области, далеч отвъд магията и астрологията: той оказва влияние върху развитието на мореплаването и е един от поддръжниците да се въведе изучаването на математика (приемана доста подозрително от британците, тъй като е смятана за полумагическа дисциплина), а също така прокарва идеята за създаване на Британска библиотека. Той е един от първите антиквари, запалил интереса на англичаните към тяхното историческо наследство. Цялото това знание обаче се отразява върху основните му интереси – астрологията, магията и алхимията – и поставя пред Дий двойна цел: разбиране на физическия свят и разкриване на собствената му божествена природа.

Роден през 1527 г. в семейството на дребен чиновник в двора на Хенри VIII, Дий наследява семейното жилище в Мортлейк, където събира томове за библиотеката си. Учи в Кеймбридж и именно по това време езотеричните му влечения започват да му създават неприятности. През 1546 г. той използва познанията си по математика, за да изобрети летателна машина за представление на комедията на Аристофан *Мир*. Резултатът вдъхва страхопочитание сред публиката: гигантски бръмбар полита от покрива на общежитието на колежа „Тринити“, носейки на гърба си човек и кошница с храна. Този спектакъл предизвиква едновременно учудване и страх в публиката и от този момент нататък Дий е гледан с

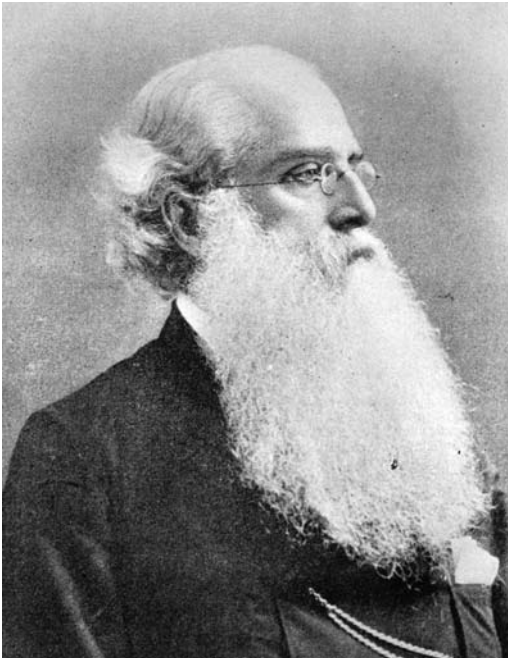

Човешкото тяло е микрокосмос на Вселената, съдържащ в себе си магически костични сили

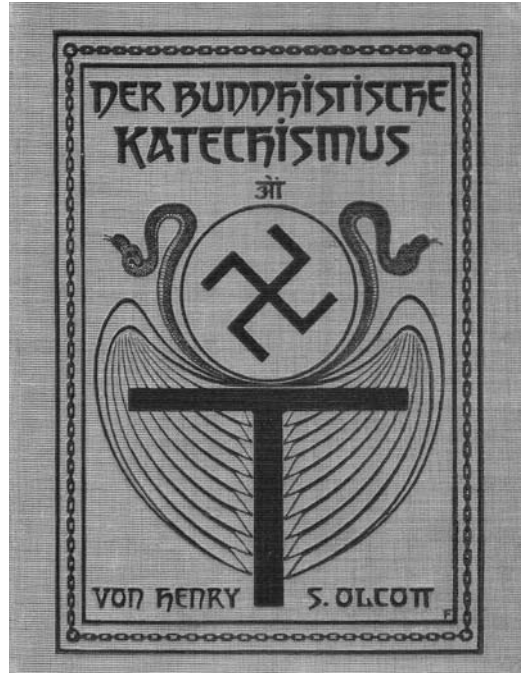
ТЕОСОФСКОТО ДВИЖЕНИЕ

Теософията почерпва идеи и от западната традиция на Мистериите, и от религиите на Изтока, за да създаде цялостна езотерична история на човечеството. Синкретичният подход на Теософското общество може да бъде илюстриран от личните интереси на Олкът – той не само че отваря будистки училища в Индия, но получава и почетно членство в кастата на брамините в чест на заслугите си към индуизма. Олкът е президент на Теософското общество до смъртта си.

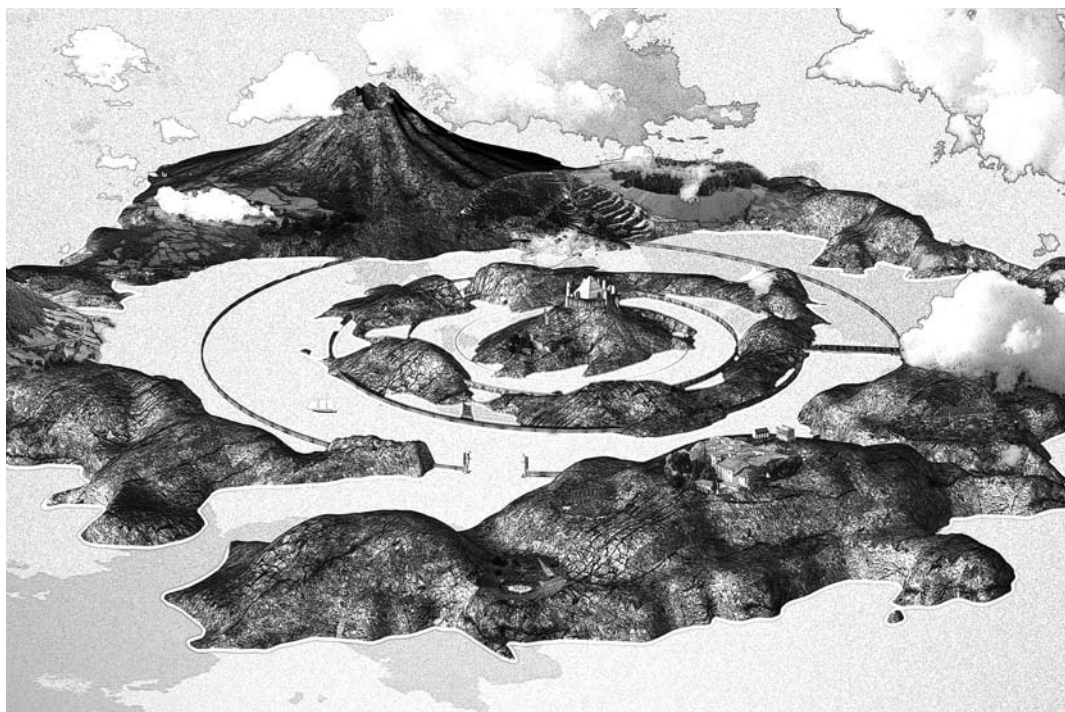
Така Блаватска и Олкът създават система от убеждения, основана на множество езотерични източници, но все пак оставайки в духа на XIX век. Блаватска е наясно колко съблазнителна е екзотиката: с руския си произход, яркия си живот и чудновати таланти (сред които ясновидство и телепатия) и твърденията ѝ, че черпи мъдрост от мистиката на Изтока, тя сама се превръща в гарант за интригуващата същност на своето учение. Името на обществото – Теософско, произхожда от неоплатонизма и означава „божествена мъдрост“ или „мъдростта на божественото“. И наистина някои от основните убеждения

Хенри Олкът има големи заслуги за оформянето на принципите на Теософското движение – стес тежду източните религии и западния мистицизъм

Олкът познава учението на будизма. Свастиката е древен индийски символ на Слънцето

Мистериозният континент Атаантида, описан за пръв път от Платон, се смята за таяното, откъдето произлиза „коренната човешка раса“

на теософията са взети от Платон и неоплатонистите, и то не само идеята, че душата е затворник в тялото. Теософите са единокорни, че същността на всяко човешко същество е божествената искра и, както и Платон, говорят за прераждането. Хората, достигнали високо ниво на духовна еволюция, са водачи на останалата част от човечеството. Като цяло обаче Теософското общество обръща по-голямо внимание на източните религии и философии, а една от главните му цели е последователното изучаване на тези системи. Членовете му имат още две мисии: да създадат Братство на човечеството и да изучават психическите сили, които предизвикват такава сензация в публичните сеанси по онова време.

Тук историята започва да става съмнителна. Блаватска твърди, че е получила езотеричната мъдрост от две високо развити същества, посветили се на духовното израстване на човечеството, които нарича *махатми*. Удобно за нея, тези махатми се явяват на много хора от Запада, посетили Тибет и Индия. Когато Блаватска отсяда при приятеля си